

Mitai ir tiesa apie koridą

Perskaityk šį tekstą ir rask atsakymus

Išvydęs jį erzinančią raudoną spalvą, bulius pasileidžia link matadoro. Ar bent jau taip atrodo iš tribūnų. Galbūt girdėjote patarimų jokių būdu net ir ūkiuose nebūti netoli bulių, jei dėvite raudonos spalvos drabužius. Bet ar tokie patarimai turi pagrindo? *Ar bulius išties įsiutina būtent raudona spalva?* Trumpas atsakymas į šį klausimą gali būti vienas žodis – „Ne“. Buliams raudona spalva nei patinka, nei nepatinka.

Mokslininkai yra tyrę tai, kaip buliai skiria spalvas ir kaip jas suvokia. Tyrimai parodė, kad buliai gali atskirti skirtingus atspalvius, tačiau joks tyrimas nesusiejo būtent raudonos spalvos su bulių agresija. Nors buliai išties puola matadorą dėl to, kad jis mojuoja audeklu, jiems nėra svarbu tai, kad audeklas yra raudonas.

2007 m. TV laida „Mitų griovėjai“ atliko eksperimentą. Jie pastatė tris manekenus – vieną aprengtą baltai, vieną mėlynai, vieną raudonai – ir suerzino bulius, kad šie pultų manekenus. Buliai neparodė jokio ypatingo dėmesio būtent raudonai aprengtam manekeniui. Visus tris manekenus buliai puolė vienodai.

Gal jau pavyko kažką išsiaiškinti?

Jeį spalva nieko nereiškia, kodėl tada buliai koridos metu praranda kantrybę ir puola matadorą, bandydami jį pamauti ant ragų? Nes jie išties supyksta, bet juos supykdo ne spalva. Bulius pykdo du dalykai – pats matadoras ir audeklo, kurį jis laiko rankoje, judėjimas. Koridai ispanai augina specialios veislės, labai agresyvius bulius.

Šie buliai yra auginami taip, kad bet koks staigus ir netikėtas judėjimas bulių suerzins ir jis bandys pulti. Ypač tuo atveju, kai ir bulius, ir jį erzinantį objektas yra uždaroje erdvėje, iš kurios nėra kaip pabėgti. Tokioje kaip koridos arena. Audeklas, kurį laiko matadoras, gali būti žalias, mėlynas ar juodas – jei matadoras mosuos tuo audeklu ir erzins bulių, bulius jį puls vienodai aršiai. Beje, internete galite rasti ir šiuolaikinės koridos nuotraukų, kur audeklas yra ne raudonas, o rožinis.

Pasistenk ir sužinoti dar kažką naujo!

Jeį spalva nieko nereiškia, kodėl tada matadorų audeklai tradiciškai būdavo ir dabar dažniausiai būna raudoni? Tai lemia kelios priežastys. Bet svarbiausia priežastis paprasta – tokia tiesiog yra ilgametė tradicija.

Koridoje būna trys etapai ir raudonas audeklas yra naudojamas tik paskutiniame, svarbiausiame etape. Be to, raudona audeklo spalva padeda užmaskuoti buliaus kraują, kai matadoras jį sutramdo. Galų gale, raudona spalva yra ryški ir ją lengviau iš tribūnų matyti žiūrovams. Raudona spalva bulių kautynėse naudojama nuo labai senų laikų. Dabar į koridą žmonės žvelgia tiesiog kaip į pramogą – vieniems ji atrodo šiek tiek keista, bet smagi ir toleruotina, kitiems – pasibaisėtina ir verta uždraudimo. Tačiau senovėje koridos turėjo ir kitokią reikšmę – tiek kultūrinę, tiek religinę. Korida egzistavo jau 2000 m. pr. Kr. – tai rodo piešiniai ant urvų sienų, rasti Kretoje (Graikija). Vėliau bulių kautynės paplito po visą Romos imperiją šios klestėjimo laikais. Ypač populiariomis bulių kautynės tapo Iberijos pusiasalyje, dabartinės Ispanijos, Portugalijos ir Andoros teritorijoje. Net ir Romos imperijai žlugus bei kitose buvusiose jos teritorijose koridos tradicijai išnykus, čia ji gyvavo ir toliau.

711 m. po Kr., kai maurai užkariavo Ispaniją, jie koridai suteikė ritualinį atspalvį. Jie pirmieji pradėjo veisti bulius, skirtus būtent kovai, ir pirmieji pradėjo koridoje naudoti audeklą, kuris tapo tarsi papildoma matadoro kūno dalimi. Tačiau tam, kad audeklas taptų būtent raudonos spalvos, turėjo praeiti dar tūkstantis metų. Tokį audeklą 1726 m. pradėjo naudoti legendinis matadoras Francisco Romero. Šiuolaikinėje Ispanijoje korida kelia daug diskusijų ir ginčų. Pavyzdžiui, 2011 m. Katalonija uždraudė koridą savo teritorijoje, tačiau po 6 metų Ispanijos nacionalinė vyriausybė atšaukė šį draudimą.

Tai sukėlė didelę įtampą tarp nepriklausomybės siekiančios Katalonijos ir Ispanijos. Ir paskatino diskusijas dėl koridos vietos šiuolaikinėje ispanų kultūroje. 2015 m. statistika rodo, kad tik maždaug dešimtadalis ispanų bent kartą gyvenime buvo koridoje. Daug koridos gerbėjų nuogaštuoja, kad ši tradicija, gyvavusi nuo Romos imperijos laikų, lėtai miršta. Kita vertus, daugelį tokios tendencijos kaip tik džiugina – aktyvistai jau kurį laiką siekia, kad korida būtų uždrausta arba bent jau kad į koridą būtų uždrausta patekti vaikams. Nepadėjo koridai ir šių metų koronaviruso pandemija – ilgą laiką ji apskritai negalėjo vykti ir pasigirdo kalbų, kad tradicija pandemijos apskritai gali neišgyventi, tačiau prieš kelias savaites dalyje Ispanijos korida vėl prasidėjo. Tiesa, taisyklės buvo sugriežtintos, o kas antra kėdė arenose turi likti tuščia.